

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-  
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-  
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-  
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-  
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-  
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-  
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

## Aratógépek a határban.

### I.

A napokban kint jártam a falu végén. Amint a Béga hídjának közepén megálltam, hirtelenséggel nagy porfelhő verődött össze a hídról levezető düllő-úton. A porfellegből egy pirosra festett aratógép bontakozott ki. Valahonnan az állomásról szállították hazafelé. Mellettem gyalogolt el éppen egy szegény munkásember. S amint köszöntöttük egymást, a szegény munkásember az aratógépre mutatva, ilyen megjegyzést tett előttem: Bárcsak az Úristen annak az embernek vette volna el a szemevilágát, aki ezt a masinát kitalálta!

Úgy van biz az, fájdalom, szerte a nagy alföldön, hogy a szegény, tudatlan, egyszerű napszámos, bizonyos boszúsággal gondol a modern idők gazdasági eszközeinek egyik legpraktikusabb darabjára, az aratógépre. Az aratógépek gazdái azonban — látszólag legalább — keveset törődnek a szegény ember panaszával. Így aratás-felé beállítják ezeket a gépeket a búzablák aljába s aztán nagy zörgés, kattogás között megindul az aratás.

Hát való igaz, hogy a kultúra nagy ellensége a régi poétikus világnak. Megszűnik lassankint az aratók vidám éneke. Az aratók éneke helyett felhangzik a gépek kattogása; a búzakaralásból kötött koszorúk átadása alkalmával, a föld gazdája előtt elmondott ékes versek s lelkes dikciók helyett felhangzik a panasz: Mi lesz a szegény emberből? Le az aratógépet tartó vagyonos osztállyal!

Óh, de hiábavaló a panasz, a szegény arató munkások zúgolódása, szitkozódása. Az aratógépek mennek, haladnak tovább a nagy búzablák barázdái között. Sőt mi több, egyre szaporodik az aratógépek száma. Nehány évvel ezelőtt egy-kettő alig akadt a határban. Nem régen még csak a nagybirtokosok és a nagybérletők használták ezeket a zörgő, kattogó masinákat, ma már azonban a kiscgazdák is belátták,

hogy mégis csak okos ember volt, aki az aratógépeket kitalálta.

Vajjon mi, református papok, mit szólunk ehhez a gazdasági jelenséghez? Hiszen van bizonyos rokon vonás a mi munkánk és az aratók munkája között; hiszen mi is sokat beszélünk, predikálunk a lelki aratásról, a mennyei atya csűréről. Vajjon nem fog-e elkövetkezni a mi soraink között is az az idő, amikor a mi munkánk éppen úgy feleslegessé válik a lelki élet mezejére nézve, mint az aratók munkája kint a határban?

Sok fejben sok ész van, — mondja a bánáti magyar. Annyi bizonyos, hogy némely kulturapostolok sokat beszélnek ma a papi hivatal felesleges voltáról. Sőt fájdalom, a mi soraink között is sokan vannak, akik szinte remegő szívvel gondolnak ama napok eljövetelére, amikor az Úr szolgálai az arató munkások sorsára jutnak.

Hát szó sincsen róla, nálunk Magyarországon az egyházpolitikai törvények egyoldalú, részleges megalkotása folytán, meglehetősen nehéz idők köszöntöttek reánk. Némely helyeken valósággal érezteti velünk a társadalom, hogy nélkülünk talán boldogabb idők következnenek a Duna-Tisza tájékára, Árpád apánk bércekkel koszorúzott ősi hazájába. Az egyik helyen, a fényben, pompában, hatalomban dúslakodó katolikus papság csak ilyen-amolyan szalonnás hitű eretneknek tart bennünket, a másik helyen egynémely gummisarkos cipőben lépkedő, kávéházban élőködő kulturapostol, a legradikálisabb eszközökkel szeretne bennünket a senki szigetére küldeni.

Szóval van valami gonosz szándék a jelenvaló világban. De hát nem kell félnünk, nem kell megijednünk, nem kell a régi búsmagyarok példáját követnünk, akik csukott ajtók és bezárt ablakok mellett itták a hegylevét mélységes honfiúi bánatukban. Igaz, hogy az egyházpolitikai törvények életbeléptetése óta a jelek azt mutatják, hogy lélekszámot illetőleg a római katolikusokhoz képest meglehetősen lemaradtunk, itten-ottan csaknem elvérzettünk igaz, hogy államilag segélyezett népiskoláink, közép-

iskoláink hasonlóká lettek az ég és föld között lebegő nagy profétának, Mohamednek a koporsójához, de mindezek dacára nincs mit szégyenelnünk anyaszentegyházunk multján, s nincs miért remegnünk a jövőtől.

Az idő szállhat, haladhat előre, a kultúra kiütheti a szegény napszámos kezéből a sarlót, a kaszát, a szegény marokverő kezéből a búzakaralást, de azt ne felejtjük el, hogy a nagy természet törvényei éppen úgy változhatatlanok, miként a biblia igazságai. Jézus Krisztus tegnap és ma és örökké ugyanaz, (Zsid. 13. 8.) — mondja a biblia. A búzakaralás ma is csak búzakaralás, éppen úgy, mint a Krisztus avagy Mózes idejében. Csak az aratók munkája, munkatere változott meg, csak a szegény arató munkások panaszkodnak s szidják tele tődővel az aratógépeket. A panasz azonban idők multjával elül a nép szegény fiainak ajakán, kint a falvakon, a pusztákon. Bevonulnak a nép gyermekei a nagyvárosok falai közé és ott keresnek maguknak új munkakört. S mi csak azt vesszük észre, hogy kezük, munkájuk nyomán nőnek, fejlődnek a nagy magyar városok.

Tengernyi sok nép elfér a nagyvárosok falai között. Az Istennek itten is gondja van az ő gyermekeire. Van gondja hát mi reánk is, az ország különböző pontjain élő, kopott palástú, egyszerű kálvinista papokra. Könnyű ám a mi munkakörünket úgy lekicsinyelni, könnyű ám egynémely kulturapostol részéről feleslegesnek mondani a mi szolgálatunkat. De tessék csak megpróbálni, tessék templom nélkül hagyni a falvakat, városokat, a munkástelepeket, majd akkor meglátjuk, hogy megélhet-e a társadalom pap nélkül, különösen pedig a tiszta magyar társadalom, kálvinista pap nélkül.

Jelek, határozottan szomorú jelek mutatják, hogy a kulturájára, gazdagságára büszke Franciaország nem tudja nélkülözni még a földönfutóvá tett katolikus papságot sem. Hát a mi ősi hazánk meg tudna-e lenni az evangéliom kipróbált bajnokai nélkül, éppen a protestáns papság nélkül. Régen Törökország sorsára jutott volna a mi országunk is, Debreczen és Hódmezővásárhely már régen Drinápoly és Szkutari végzetében részesültek volna, ha a protestantizmus szellemi csatornáin keresztül, a nagyműveltségű nyugati nemzetek valláserkölesi eszméi, igazságai gyökeret nem vertek volna magyar hazánk leghatalmasabb gócpontjain. **Baráth Imre.**

### Dr. Baltazár Dezső.

A „Nagyág“ című társadalmi és politikai hetilap június 18-iki vezércikkében közli a püspöki látogatás alkalmával az alábbi tartalmú cikket:

Huszt városnak ünnepnapja az 1913. évi június hó 18-ika. Egy hatalmas, friss, tüzes, magyar lendü-

letű vezérember lép diszes kíséretével át azon a diadalkapun, amit nemcsak a huszti protestánsok, hanem egész társadalmunk magasztaló lelkesedése állít Dr. Baltazár Dezső református püspöknek: egymillió kétszázévezret meghaladó számú kálvinista magyar egyházi és szellemi vezérének. Azok a papi érdemek, melyek Baltazár Dezsőt olyan fiatalon emelték ennek az óriási területű református egyházkerület püspöki székére, fel vannak jegyezve a magyar református egyház legújabb történetének lapjain, de azok az emberi kiválóságok, az új idők forrongásának, merész reformjának meleg megértése, az az ősrégi bátor liberálisizmus, amely Dr. Baltazár Dezső egész lényét átjárja, a református egyház kebelén kívül álló egész n üvelt magyar társadalom előtt ismeretes. Az az elragadó ékesszólás, amellyel a humanizmus nagy kérdéseit, a bátor hívő páthosával hirdeti, nem csak a templomok ájtatos népét tölti el a jóság ihletével, hanem a profán fórumokat is, ahol a jobb, boldogabb és szépségeiben gazdagabb jövő számára álmodnak, harsognak programot.

Egy fiatal fővárosi szervezetben: a „Társadalomtudományi Társulat“ gyűléstermében, honnan a modern szociológia eszméi legelőször ostromolták meg az erős agitatórius tudomány érveivel a folyton csak a multba tekintő konzervatív Magyarországot, hallottuk előnyös, magasztaló apostrofálásokkal dícsérni Dr. Baltazár Dezsőt, a papot, akinél szebben, melegebben dícsérni Istent és átölelni az eszmét, kevesen tudják.

Azok a fiatal szocialista tudósok, akik tüzes fanatizmussal, radikális tulzással, néha a kozmopolita hatásoktól kissé megfertőzve hirdetik a jövőt és vadul támadnak neki a tradíciókba kapaszkodó tekintélyeknek, Baltazár Dezsőt, ezt a zengő szavú, erős magyar papot, komoly meghatott tisztelettel vették körül, mert azt az evangéliumot, amit ő hirdet, nem a felekezeti elfogultságok tirádája, hanem az egész emberiséget átölelő szeretet sugározza át. Az ő egyéniségében — a hitnek dogmáját lélekbe záró áhitat pompásan egyesül a minden társadalmi fejlődést, tiszta, becsületes és új eszmét — ha kell — a szellemi forradalom árán is üdvözölni tudó nagy koncepciójú képességnek ritka gazdagságával azon a hatalmas területen, amely Dr. Baltazár Dezső szellemi supremáciáját uralja s mely a fejlődésnek, a megújulásnak, a gazdagodásnak már most is gyönyörű jövőjét mutatja.

Nemsokára megnyílik a debreceni egyetem aulája, magába ölelve a magyar ifjaknak ezreit, akik abban a levegőben, amelyet Dr. Baltazár Dezső pszichéje jár át és az ő imádságos szózata avat fel a tudomány, az eszme és a hit nevében. Már megvalósul Baltazár Dezső szinte heroikus erejű agitációjának nagyobb

diesőségére a magyar tudományosság debreceni alma-materje, amelynek jövődjét ugyan még nem látjuk a maga teljes perspektívájában, de Dr. Baltazár Dezső lelki patronázs szerepe biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a szabad tudománynak, a lelki liberalizmusnak lesz a csarnoka, ahova a reakciónak, a klerikalizmusnak, a felekezeti türelmetlenségnek sötét árnyékai nem jutnak el soha. Az eszmének testvériségét, a kutatásnak, a jobbat, szebbet és tökéletesebbet keresésnek gyönyörű folyamatát jelenti Dr. Baltazár Dezső eddigi pályája és most, mikor püspöki missziójában Huszt városába lép, amelyben a magyar szabadság legendás hősenek, Rákóczi fejedelem várának romjai emelkednek, üdvözöljük azzal a lelkesedéssel, amellyel azokat kell fogadnunk, akiket az alkotó erő egy ihlet pillanatában a sok balsorsot, kínt és gyászt szenvedett magyar élet felemelésére, boldogítására teremtett.

### Jankovich Béla beszéde.<sup>1</sup>

Ha figyelembe vesszük a közoktatásügyi tárcának költségvetését, azt tapasztaljuk, hogy ez az utolsó évlizedben rohamosan fejlődött, kolosszális emelkedés volt tapasztalható e téren. Ha felvetjük ezzel kapcsolatban azt a kérdést, vajjon a kulturális fejlődés szintén ilyen mértékben haladt-e előre, akkor azt hiszem, hogy erre biztos választ nem adhatunk. Semmi aggályom sincs aziránt, hogy ez nem volt jó. Ha mi a magyar kultúrát fejleszteni akarjuk, kötelességünk első sorban a kultura munkásainak anyagi helyzetéről gondoskodni. Ez ma tényleg megtörtént. Ezután most már és épen azért, mert megtörtént, mireánk, a kormányra és a parlamentre hárul a feladat, hogy ezeknek az intézkedéseknek ellenértékét megkapjuk. Némi nehézség áll fenn e téren, amennyiben az iskola-ügy sajátságos módon fejlődött ki s eltért a törvény alapjától.

Mint méltóztatik tudni, az 1868-iki törvény tulajdonképpen a községi iskolák kifejlesztését kontemplálta. Ez azonban nem így történt, mert tényleg a felekezeti és az állami iskolák rendszere fejlődött ki.

Ennek nézetem szerint két oka van. Az egyik ok az, hogy községi iskola csak ott fejlődhetik ki, ahol az intelligencia helyben lakik és foglalkozhatik valóban a községi iskola ügyeivel is. Ez a vidéken alig található meg. A másik indok pedig az, hogy az egyházak és felekezeti iskolák fejlődése megelőzte

az egész iskola-ügyet és nem lehetett ettől az iránytól eltérnie; ez nem is volt kívánatos, miután a különböző felekezetek igen nagy kulturális erőt hoztak be ezen mozgalomba. Az állapotok tehát a szerint fejlődtek ki, hogy van ma az országban összesen 16,530 iskola és ebben az iskolában tanít összesen 32,865 tanító.

Az 1911-iki számadatok szerint az összes iskolából állami iskola volt 18 százalék, községi iskola 8 százalék, ennek folytán tehát az iskolák számát véve alapul, az iskolák háromnegyedrészre felekezeti, a tanítóknak azonban csak kétharmadrésze működik felekezeti iskolában. Ez azért van, mert az állami iskolák rendszeren nagyobbak és több tanerőt foglalkoztatnak. Ezeket a viszonyokat, ha az iskolák ellenőrzését akarjuk meghonosítani, feltétlenül tekintetbe kell venni. Ma ellenőrző közeg tulajdonképpen nincs más, mint a községi iskolaszékek, másrészt a tanfelügyelők. A tanfelügyelők azonban adminisztratív teendővel annyira el vannak foglalva, hogy az iskolákat alig látogathatják, úgy, hogy gyakran, van arra nézve tapasztalatom, megtörténik, hogy egy-egy községben csak minden 4—5 évben egyszer fordul meg a tanfelügyelő. Ez természetesen nem nevezhető ellenőrzésnek.

A felekezeti iskolákban az egyházi felügyelők járnak körül, ezeknek azonban alig van valami kárpótlásuk azért. Rendszeren csak a vizsgákon jelennek meg. Effektív ellenőrzés tehát itt sem létezik.

Ennek folytán tehát szükségünk van egy közbeeső hatóságra, amely betölti az ürt, amely jelenleg az iskolaszék és a közigazgatási bizottság közt van. Ezt be lehet tölteni, ha a mai állami szerveztünk mellett a járást vesszük alapul és minden járásban egy, esetleg — ha nagy a járás — két iskolatanácsot állítunk fel. Az iskolatanács tagjai volnának a törvényhatósági bizottság által kiküldött egyes tagok, állami vagy megyei közeg elnöklete alatt, tagjai volnának a járásban levő különböző felekezetek képviselői, a tanfelügyelő, a gazdasági felügyelő, aki a szakiskolák ellenőrzését volna hivatva végezni és végül tagjai volnának iskolalátogatók és a nagyobb iskolák igazgatói. Ennek teendői közé sorolandó volna elsősorban az iskolaépület és iskola közigazgatásának felügyelete, továbbá az iskolalátogatás szigorú ellenőrzése, vajjon a községben megfelelnek-e a tankötelezettségnek, amelyet a törvény elrendel és amennyiben a szülők nem felelnek meg, ennek a tanácsnak joga volna büntetéseket kiróni a szülőkre, ami a községeknél roppant nehéz, mert érdekelve vannak az egyes felekezeteknél és így az ellenőrzés ezen okból sem eléggé erős.

További feladata volna ezen tanácsnak a tanítás eredményét ellenőrizni az iskolalátogatók jelen-

<sup>1</sup> A közoktatásügyi miniszter múlt heti nagy rogramm-beszédével hővebben kívánunk foglalkozni. Azért adjuk is szószerint. Évek óta ez az első nagyobb szabású megnyilatkozás, mely illetékes helyről az egész nemzeti kultúrát érdeklő ügyben adatik. Szerk.

tése alapján, feladata volna a tanítókat erősíteni és azt hiszem, hogy ez olyan bizottság lesz, mely ellen a tanítóknak sem lesz kifogásuk, mert a járásnak egész intelligenciáját magában foglalja. Végre jogositva volna ezen tanács kisebb fegyelmi ügyekben a tanítókra nézve eljárni és kisebb fegyelmi büntetéseket, mondjuk 10 korona erejéig kiróni. Ezen tanács felett volna másodfokban a közigazgatási bizottság, harmadfokban a közoktatásügyi minisztérium.

Ezen tanács hatásköréből természetesen kivétnének mindazon vallástanítási ügyek, melyek eddig is kizárólag a különböző felekezetekhez tartoztak, ezek ott egyáltalában tárgyalhatók nem volnának, viszont azonban a tanács kiküldhetne egyes tagokat is felülvizsgálni azt, vajjon az iskolalátogatóknak jelentései megfelelnek-e a tényeknek, vagy egyes esetekben tüzetesebb vizsgálatot rendelhetne el.

Ha ilyen módon van szervezve ezen iskolatanács, úgy lehetséges volna erre még állami teendőket is ráruházni legalább is javaslattevővel felruházni. Lehetséges volna felruházni a járási iskolatanácsot azzal, hogy az állami iskolákban és óvodákban a tanítók és óvónők kinevezését javaslatba hozza. Ha azután azokat felterjesztik a közigazgatási bizottsághoz és ez elfogadja, a főispán volna az, ki a kinevezéseket eszközözi. Ezáltal decentralizálva volna ezen ügy a központból, egyúttal azonban a tanfelügyelők működése is megvolna könnyítve, amennyiben az iskolalátogatást is kizárólag az iskolatanács tagjai vennék át és ez esetben a tanfelügyelő többet foglalkozhatnék adminisztratív ügyekkel, mint eddig, sőt lehetséges volna az is, hogy ha a központból számvevőséget küldünk ki a tanfelügyelők mellé, kik a pénzeknek elosztását és kezelését is átvénnék a főispán láttamozása mellett, így nemcsak az iskolaellenőrzés, de az iskolaügyi adminisztrációt is decentralizálni lehetne és a megyei székhelybe lehetne áthelyezni.

Azt hiszem, hogy ezek mind okvetlenül szükséges intézkedések, mert innen a központból alig lehet ezeket az ügyeket kellőleg és érdemileg úgy elintézni, amint az ország érdekében kívánatos volna.

Mondhatom, hogy talán sehol a világon nincs egy minisztérium, ahol ilyen apró kis iskolaügyek egy központban kezeltetnének. Ezeken a viszonyokon nézetem szerint okvetlenül változtatni kell s ha ez sikerül, azt hiszem, hogy ez úgy az ország iskolaügyének, mint magának az országnak fog hasznára válni. Hivatkozom a nyugati államok példájára, hol ilyen járási hatóságok mindenütt vannak s ahol eddig nem voltak, ott legutóbb lettek behozva. Köztudomású, hogy Ausztriában ott van a Bezirks-schulrath, mely ennek a járási tanácsnak felel meg.

Poroszországban működik a Kreisschulinspektor járások szerint kapcsolatban az egyházi felügyelőkkel, akik szintén mint iskolalátogatók vannak megbízva; Franciaországban ott van a Delegation Cantonale, ami körülbelül szintén a járásnak felel meg; Olaszországban a Consiglio Provinciale Scolastico; Angliában a törvényhatsósági bizottságnak, a County Councilnek az educational committee-ja, amely ezt a teendőt végzi. Angliában csak 1902-ben hozták be az új bizottságot, nagyon nehezen, mert ezzel kapcsolatban beszüntették az iskolaszékek működését, melyek elég eredményesen működtek. Ez annyi nehézséget okozott, hogy ott csak a klotur segítségével lehetett ezt elfogadni.

Ez mind azt bizonyítja, hogy milyen súlyt helyeztek arra, hogy az iskolaügyet az alsóbb hatóság vegye a kezébe és gyakorolja a sikeres ellenőrzést. A végbizonyítvány kiállítására így abszolút semmi nehézségbe nem fog ütközni és lehetséges lesz oda-hatni, hogy minél több tanuló érje el és végezze a hat osztályt és a hat osztályról szóló végbizonyítvány alapján választói joghoz jusson.

Ha már az iskolaügyet tárgyalom, engedje meg a t. Ház, hogy ne csak az elemi iskolai ügygel, hanem a középiskolák és a felsőbb iskolák ügyével is röviden foglalkozzam.

Középiskoláink ellen többféle panasz van. Az főleg a múltban emeltetett és ez az, hogy a fiatalság a középiskolai oktatással túl van terhelve; a másik panasz az, hogy nem eleget tanulnak és megfelelő eredmény nincs. E kettő közt látszólagos ellentmondás van, de a két dolog mégis összefügg egymással. A rendszer nem olyan, amely megfelelő volna, ezen kell segíteni, ha könnyítünk a tanulókon vagy pedig ha az oktatás minőségét javítani akarjuk. Van azután egy harmadik baj is, amely miatt sokan panaszkodnak és csak hogy dacára annak, hogy a reális ismereteknek az oktatása intenzívebb a reáliskolákban, túlságosan sokan tódulnak a gimnáziumokba és azok túl vannak terhelve, túlságosan sokan lépnek a lateiner pályára. Ezt nemcsak az iskola okozza, ez nemcsak a gimnázium érdeme, vagy hátránya, — amint tetszik — hanem azzal függ össze, hogy a gimnázium mindenre képesít, a többi iskolák képesítése pedig korlátozva van. Ezt másképp megoldani nem lehet, mint a képesítés egységesítése által, amely szándékkal hivatali elődöm is foglalkozott. Ez azonban felfogásom szerint csak akkor valósítható meg kellően, ha nemcsak a képesítést egységesítjük, hanem magát az iskolát is, mert roppant nehéz az egységes minősítést megállapítani, hogyha az alap nem egységes.

Ez esetben tehát a tanrendet akképp kellene módosítani, hogy a latin oktatást egészen a felsőbb

osztályokba helyezük át, amint ez nálunk a leány-gimnáziumnál már megvan, ahol a latin nyelvet, amint tapasztaljuk, kellő eredménnyel oktatjuk. Ez nézetem szerint pedagógiai szempontból is fontos és szükséges azért, mert igen jól tudjuk mindannyian, hogy a magyar nyelv egy turáni nyelv, amelynek a grammatikája más, mint az indogermán nyelveké. Ha van egyáltalában kapcsolat közöttük és ha van hasonlóság a magyar és az indogermán nyelvek között, azt csak később, mesterségesen hoztuk be, mert nem volt más grammatika, amellyel a miénket összehasonlítottuk volna. Azt hiszem tehát, hogyha mi a latin oktatást a felsőbb osztályokba helyezük át és jobban kifejlesztjük a külföldi nyelvek oktatását, elsősorban a német, esetleg a francia nyelv oktatását a felsőbb osztályokban, ez által később megkönnyítjük a latin nyelv oktatását is a felsőbb osztályokban, mert így a grammatikális alapfogalmakat a tanuló praktikus módon sajátíthatja el.

Hogy azonban az oktatás így sikeres legyen, szükséges, hogy ezen modern nyelvek oktatása párhuzamosan lehessen a felsőbb osztályokban lehetőleg csekély számú tanulóval eszközöltessék, mert csak így lehet a beszédgyakorlatba is bevezetni a tanulót.

Őszintén megvallom, hogy ezen nyelvek közül részéről a legnagyobb súlyt a német nyelv oktatására fektetem. Ma már Magyarországon nem az a veszély, hogy germanizálnak bennünket, hanem az a veszély, hogy maholnap igen kevés ember lesz, aki jól tud németül. Pedig ha ez előállna, ez igen szomorú és sajnálatos körülmény volna, elsősorban azért, mert mi tulajdonképpen benn vagyunk a germán kulturális körben, amely germán kulturális kör nekünk eddigelé is bizonyos előnyöket biztosított.

Ha már most nem fektetünk súlyt arra, hogy annak a kulturának elsajátítását és így magának a nyelvnek ismeretét magunknak jövőre biztosítsuk épen akkor, amikor a legtöbbet tanulhatunk tőle, ez azt hiszem részünkről végzetes hiba volna.

Ezzel egyidejűleg azonban az oktatás más ágain is nagyon segíthetünk. Ez t. i. a történelmi és természettudományi szakoknak oktatása.

Itten a főhiba nézetem szerint abban rejlik, hogy az oktatás egységes az egész nyolc osztályon végig. Szükséges tehát, hogy az oktatást kétszer eszközöljük a történelem terén, külön mint egész rendszert az alsó négy osztályban és külön mint második és fejlettebb rendszert a felső négy osztályban.

Hasonló elvek alapján kellene eljárni a természettudományok oktatásánál is.

Ezzel a pályaválasztás nagyon meg volna könnyítve és az ifjú nem volna lekötve bizonyos pályákra. Azonkívül ilyen rendszer mellett könnyű volna egyik

vagy másik iskolát pótvizsgával is kiegészíteni bizonyos feltételek mellett úgy, hogy ekkor valóban gyakorlati módon megkapnák az egységes középiskolát, amely egységessé képesítené úgy a tudományegyetemre, mint a műegyetemre. Sőt még tovább megyek, ezen középiskoláink kapcsolatba jönnének a polgári iskolával is.

Ezek után legyen szabad még röviden a felsőoktatás kérdéséről beszélnem, amely oktatás remélhetőleg épen a közel jövőben fog nagy lendületet venni az új egyetemek alapításával. Részéről azon vagyok, hogy ezen új egyetemek lehetőleg minél előbb felállíttassanak, mert annál könnyebben lesz az a terv megvalósítható, minél gyorsabban esünk át a kezdet nehézségein.

Nem hiszem, hogy a tanulók száma a budapesti egyetemen csökkenni fog s ennek folytán az új egyetemek alapításának dacára is, gondolnunk kell arra, hogy miképpen orvosoljuk a mai túlsúfoltságot a budapesti egyetemen, hogy ez a túlsúfoltság ne hátráltassa magát az oktatást.

Legtöbb a panasz a jogi fakultásra nézve. Elismerem, hogy a jogi oktatás mai rendszere nem teljesen kielégítő. Ennek tudatában rendelte el hivatali elődöm az egyetemen a harmadik alapvizsga behozatalát, amely átmenetelig segített is már eddig is a bajokon. Ez azonban nem elég, mert a beiratkozott összes hallgatók a termekben nem férnek el.

Ha tehát a bajokat a jogi oktatás terén is szüntetni akarjuk, el kell különítenünk a főiskolai oktatást, amely kezdetben kívánatos, a tudományos oktatástól, amelynek súlypontja a szemináriumba helyezendő át. Ha feljogosítjuk a magántanárokat arra, hogy párhuzamosan tartsanak, egyszersmind lehetségessé válik, hogy nekik az alapvizsgáknál is nagyobb részvétel biztosíttassék, mint eddig.

Mindez azonban csak akkor vihető sikeresen keresztül, ha helyreállítatik a leckepezintézmény.

Ezekben voltam bátor röviden jelezni nézeteimet a tanügyre vonatkozólag. Egyedüli célom az, hogy a közoktatásügy sikeres fejlődését előmozdítsam.

Minthogy a jelenleg tárgyalt törvényjavaslat csak egy kis részét oldja meg azon feladatoknak, amelyek az ország közoktatásügyének érdekében megoldandók, addig is, amíg a további ügyekkel alkalmam lesz foglalkozni, kérem a t. Házat, méltóztassék ezen rövid törvényjavaslatot általánosságban elfogadni. A javaslatot ezután általánosságban és részletekben is elfogadták.

## Főtiszteletű püspök urunk Máramarosban.

A dolhai püspöki vizsgálatról való beszámolásunk előtt még vissza kell térnünk a huszti látogatás némely részletére. Nevezetesen Máramaros vármegye részéről Szabó Sándor, ez az ideális gondolkozású, költői lelkületű férfiú, a vármegye köztisztelettel s szeretettel körülvelt alispánja is lendületes beszéddel fogadta püspökünket. Ezenkívül az iskolavizsgálat után a református, a római katolikus, a görög katolikus, az izraelita egyházközségek, majd négy rendbeli iskola, a járási szolgabíró, közjegyző, ügyvédi kar, az állomásfőnökség tisztviselői, a m. kir. adóhivatal, a m. kir. esendőrség, pénzügyőri biztosság és Huszt koronaváros tisztikarának küldöttsége hét csoportra osztva tisztelegtek püspök urunk előtt, a közigazgatási hatóságok meleg érzelmét Mokesay Zoltán főszolgabíró tolmácsolván lelkes szavakban. Estve a besötétedés után a város keleti végén, a magas kúpalakú hegyen álló várrom között örömtűzek gyúltak fel, melyeknek lángjai több méter magasságra emelkedve tündériesen világították meg a romjaiban is nagy méretű várfal-maradványokat. A vár a történelmi feljegyzések szerint már a 14-ik század közepén fennállott, a 16-ik században az erdélyi fejedelemséghez tartozott s első és második Rákóczi Ferenc idejében emlékezetes történelmi események fűződtek hozzája. A vár csak a szatmári békekötés után került német kézre s 1776-ban kiadott rendelet üritette ki végképpen. Ennek a várnak a dűledékei közt írta Kölcsey halhatatlan költőnk ezeket az emlékezetes sorokat

... honfi, mit ér epedő kebel e romok ormán,  
Régi kor árnya felé visszamerengni mit ér?  
Messze jövővel komolyan vess össze jelenkort,  
Hass, alkoss, gyarapíts s a haza fényre derül.<sup>1</sup>

A régi legendás időkön merengve hallgattuk az örömtűz helyéről, a vártetőről lehangzó zenekar akkordjaiban a himnust. A város közönsége a szép látványra az utcára gyűlt, melyet a lángnyelvek szépen bevilágítottak.

Vacsorára a város szép számottevő értelmiségével együtt Szigethy Zoltán lelkész és kedves neje vendégei voltunk. A közel 30 tagból álló vendégkoszorú tagjai közül sokan álltak fel egy-egy elmés felköszöntő elmondására, úgy, hogy püspök urunk záró tószta után csak éjfél felé oszlottunk szét a vendéglátás szíves hajlékából szállásainkra. Az anyakönyvek s lelkészi irodai vezetés megvizsgálása megtörtént.

<sup>1</sup> Lásd Az Osztrák—Magyar Monarchia írásban és képből. Máramaros vármegye, Várady Gábor.

A számadások érdeméhez azonban csak útközben jutott a látogatás; expedicionális fennakadás miatt az 1912. évi számadások nem voltak kéznél; de a buzgó lelkész, hogy fogyatkozás ebben a tekintetben se mutatkozzék, utánnunk hozta további utazásunk közben az egész számadást, melyet különben az esperesi látogatás már szorgosan megvizsgált s rendben talált.

Elmúlt reggeli 8 óra, mikorra a dolhai Teleky-uradalmi fogatok s a helybeli kocsik összekerültek, melyeken tovább utaztunk a múlt számunkban említett kísérőkkel együtt Dolhára. A fogadtatás részleteivel nem foglalkozván (hisz mindenütt lelkes volt az), megemlítem, hogy a dolhai missiói egyházi ügyek vezetője Darabánt Gusztáv missiói lelkész, ki áldott emlékü nevének elvesztése után bús magánosságban éldegél ezen a végponton, enyhítvén a magánosság ridegségét rokonainak magához fogadásával. Az út hatalmas kanyarulatú serpentineken vezetett fel és le egyik vízválasztóból a másikba. Kicsinyke a mi egyházunk Dolhán, hiszen az egész missiói kör középpontja 39 református lelket számlál, a közel 3000 községi lakosságból. Az egyház főpártfogója a gróf Teleky uradalom örökösei, főgondnoka gróf Teleky Gyula, másik gondnoka Forberger Pál, nyugalmazott főerdész, ki ide már régebben jött a gróf Károlyiak s Degenfeldek szilágymegyei uradalmából. A kis egyház csak konventi és pátronusi támogatás mellett állhat fenn. Összes egyházi adója alig éri el a 300 koronát. A községben hat tanerő szolgál, állami és felekezeti iskolákban. A mi 6 növendékünk az államiba jár, iskolánk nem lévén. Jellemző, hogy a ruháknak gondjuk van arra, hogy a jelesebb tanulógyermekeket felekezeti iskoláikba édesgessék, így aztán az államiban a növendékeknek selejtese marad, a felekezeti pedig nem tudván befogadni az édesgetés után odatóduló gyermekeket, újabb meg újabb címet talál nagyobb és nagyobb állami segélyek igénybevételére és kizorítására... Hol éri el itt a célt a nagy költséggel fentartott állami iskola? Lám, milyen szépen ki vagyunk figurázva...

A gróf Teleky család fenkölt gondolkodását bizonyítja az, hogy több mint három holdas beltelket adott haszonbérbe a kisdud egyháznak évi egy koronáért 1999 dec. 31-ig tartó időre. Hisszük, hogy — aki ezt megéri — az újabb századra is hasonlóan bőkezű áldozatkészségről tanúskodó szerződés fog létesülni, ha ugyan addig — áthatva a missiói egyház nemzeti hivatásának tudatától — valamelyik örökös örök tulajdonsággal meg nem ajándékozza az egyházat a gyönyörű kerítél, melyben gyümölcsös és konyhakert díszel. Ezen a gyönyörűségesen gyümölcsfákkal beültetett területen van a kényelmes paróchia, a kisdud templom, mely valamikor a görögkatolikus

vallású Petrovay-családnak volt házi kápolnája. Ebben a kis templomban hangzott el bizonyára az első kálvinista püspöki imádság és lelkesítő beszéd a dr. Baltazár Dezső püspök ihletett ajkairól. Igaz, hogy a vezér buzdító hangjának a nagy tömeg előtt nagyobb emóció az eredménye . . . De az is igaz, hogy minél kisebb a vezér vezénylete alatt a küzdő sereg száma : annál inkább meg kell találni a buzdító szónoklatnak a hatás eszközeit. Pszichologiai igazság, hogy a megtelt nagyméretű templom közönségének látása magával ragadja a szónokot is, míg a kicsinyke közönség nehezen ad inspirációt a leglelkesebb predikátornak is. Ezzel az alkalommal ennek az ellenkezőjét is tapasztaltuk. Tömve volt a kisdud templom, melynek térfogata, fala, ívezete első tekintetre elámulja, hogy valamikor csupán családi kápolna lehetett és ebben a kis imaházban csodás ihlet szállotta meg a lelkes éneklés elhangzása után a szószékbe emelkedő püspök urunkat . . . Imádságának minden szava átreszketett a hívek lelkén, lelkesítő, buzdító szava pedig lánggra gyújtotta a szíveket, e maroknyi őrség szívét, hogy lízszeres erejű ellenséggel is kész lett volna harcászallani s a diadalig harcolni. Vajha ez a szent lelkesedés soha ne veszítene hatékony erejéből ! Vajha a dolhai maroknyi sereg ezen az őrhelyen megőrizné mindörökre a nekie hirdetett igazságot, hogy a református anyaszentegyház jövője a magyarság jövője ! a reformátusok boldogsága a magyar szent haza boldogsága is egyszersmind. Vajha a dolhai parochiális elhelyezkedésből szem előtt tartaná s mindenkor hálásan emlékeznek meg arról, hogy a gróf Teleky-családtól mintegy odaadományozott területen van templomuk, parochiájuk, sőt ott találunk utolsó elpihenést is az Úrban elhunytak, ennek a kertnek egyik sarka temetkezési helyül is szolgálván. Itt van hát lelki életök megnyilatkozásának színtere, itt nyugsznak a boldog feltámadás reménye alatt szívöknek szerettei . . .

Templomozás után a lelkészlakon ebédhez ült nemesak az utazó társaság, de felekezeti különbség nélkül Dolha községnek színe, java. Az idő rövidege miatt itt fejezték ki a megjelentek szívélyes tiszteletüket, benső ragaszkodásukat püspök urunk iránt, aki felhasználta a kedvező alkalmat arra, hogy újból buzgó egyháziasságra s hazaszeretetre lelkesítse a híveket. Ebéd végeztével sietnie kellett Dolháról, mert a 32—33 kilométer távolságra eső huszti állomáshoz kellett érkezni a délutáni hat és félóra indulásra, hogy onnan Viskre lehessen eljutni. Az örökké borongó magas hegyormokról kezdtek alábocsátkozni az esőfellegek s több mint fele útján ugyancsak megpaskolták az utasokat. Az elkésés szorongó aggodalma közepette sikerült mégis idejében eljutni a huszti vasúti állomásra s onnan vonaton délután

7 óra körül a viskihídi állomásra megérkezni. Bár szakadt az eső s az állomás jó távol esik Visk koronavárostól, ezernyi főből álló közönség várta szent lelkesedéssel az érkező püspököt. Számot se tudunk adni pontosan az üdvözlésekről. Diadalkapuk vártak püspökünkre, dízesnél dízesebb fogatok vették fel az érkezőket, Dévay József főszolgabíró és a koronaváros főjegyzője fogadták, a parochián pedig Peleskey Sándor, az alig pár hónap óta itt szolgáló ifjú lelkész mondott szívből eredő üdvözlő beszédet. Külön megemlítés nélkül is magától érthető, hogy püspökünk az üdvözletekre meghatottan s mindenkor az üdvözlő szónoklat alap gondolatából kiindulva válaszolt. Kissé kényelmetlen volt ugyan, de mért ne hozta volna meg püspök urunk az áldozatot, hogy az őt látni vágyók óhajására a szakadó esőben a négyes fogat kocsija fedelének lebocsátása mellett vonult be Viskre, a híres lovas viski legények több mint 50 tagból álló bandériumának övezetében. Virágcsokrok átnyújtása, fehérruhás leánykák üdvözlése folytatódott itt is.

Alig szállott meg püspök urunk az ősi építkezésű parochián : lámpionos menet jelent meg a ház előtt az utcán, majd ennek középpontjában vegyes énekkari tagok sorakoztak s szerenáddal tisztelték meg püspökünket. A szerenád alig várható sikerrel folyt le. Megvalljuk, hogy a vidéki énekkarokhoz fűzött várakozásunk néhány alkalommal szerzett tapasztalatunk után a minimális fokon helyezkedett el. Ezzel az úttal csalódásunk igen kellemes volt : a viski vegyes kar precízül, kellemesen dalolt, dicséretére a vezető karnagynak, aki az ottani görög katolikus iskolának egyik érdemes, buzgó tanítója. Őszintén sajnáljuk, hogy tiszteletre méltó nevét elmulasztottuk feljegyezni. A vegyes kar sikere legyen útmutató arra nézve, hogy a vidéki egyházi énekkarok sürgetett szervezésekor ne lörekedjünk férfikar alakítására. A vegyes khórus jobban megállja a helyét. Az ahhoz értők dilettáns fejtegetés nélkül is igazat fognak nekem ebben adni. Június 19-ikén estve a lelkészilakon volt barátságos vacsora, melyen a vendégeken kívül még igen sokan vettek részt.

Érdekes lesz megemlíteni, hogy ebben a csunya, esős napokban a viskiek a szárazság miatt panaszkodtak. Annál inkább áldásteljesnek ismerték a püspök megérkeztét, aki jövetelével a magyar gazdától leghebben kívánt áldást hozta magával az örvendő viskieknek. Bezzeg, ha azóta ott is folyvást esik, aligha meg nem sokalták ők is a jóból . . .

R—r.

**Jakab Ernő**

1882—1913.

I. Móz. 49. 9. Ha ember élete a fűhöz hasonló, ha tusakodásoknak színtere, ha megpróbáltatások iskolája, ha egy borongó ősz, ha egy nagy temetés : a Jakab Ernőé igazán az vala ; s bizony nem volt egyéb, mint levés, törekvés, küzdés... s elmúlás.

És én koszorút akarok fenni ebből az életből, ennek virágaiból, az ő emlékének. De megreszket a kezem, megremeg a szívem, ha nézem azokat a bús virágokat ; fájdalomnak sötét rózsái azok, s rajtok oly sok a szenvedés, tövis.

1882-ben, ott a Szenke parti sűgár tornyú Penyige nádfedeles, kicsiny paplakában fiú születik, s örömkönnye között ringatja a bölesőt és szó szép álmokat egy istenes szolgáló-pár... 1913-ban, a faluvégi csendes temetőnek lombos akáci közt új sírt lapátolnak, s fájdalmát zokogván, az aggott szolgáló-pár, temeti álmait !

1906-ban, ködös ősz időben, a Szamos melletti Angyalosban mosolyogva kél a nap, megtelnek a szívek édes melegséggel, örömbbe s virágba öltözik az utca, a paplak, a templom ; az Úrnak ifjú szolgálója jön, ... jön nyája közé és száz meg száz ajak mondja : Áldott, aki jött az Úrnak nevében !... 1913-ban elsötétül a nyári nap ragyogása, temetésre szól a harang, halotti koszorút fon az árva gyülekezet s lehorgasztott fővel, elcsüggedő szívvel kíséri a kocsit, mely viszi pásztorát csendes pihenőre, el, szülőföldére és az a száz ajak gyászéneket mond : „Kísérje áldás és a jó hír“.

1907-ben a boldogság angyala, egy ifjú nő, 1908-ban egy édes kis leányka képében beköltözik az alacsony parochiára, fény terjed és melegség árad ott... 1913-ban búbanatos özvegy és zokogó árva édesapa helyett koporsót ölelnek, elhantolják a boldogságot örökre. Nincs férj, nincs apa, kihalt a fény, megfagyott a melegség.

Ennyi volt a Jakab Ernő élete, — — volt és nincsen tovább. Bevégezve a földi pálya, mely kezdetéhez alig ért ; mit érdemelt, mint jó s hű pásztor, sírjára kapta a babért. Harmincegy esztendő, oh mily rövid pálya ! Átörülni rövid... átszenvedni hosszú ; és ő átszenvedte.

Hét évi szolgálat, ez is milyen kevés. Átpihenni kevés... átaldolgozni sok ; és ő átdolgozta.

Ifjú szívének nagy szerelmével, erős lelkének béketűrésével s a kettőnek alkotni vágyó s munkálkodni soha meg nem szűnő buzgóságával aranyozgatta életpályáját. De jött a tengernyi szenvedés, sötétbe borult a pálya, — hiába volt minden, a fáj-

dalmak tűzében elepedt a lelke, kiégett a szíve, s három évi örökös temetés után, mely idő alatt koporsóba rakta minden álmát, minden vágyát ; koporsóba roskadt önnön maga is, elérkezett a nagy, az utolsó temetés.

Míg ment az öröm virágos útain, ha tépte azokat, szórt belőle szegénynek, gazdagnak, boldognak, boldogtalannak ; de nagy szenvedésének kínjait magába fojtotta ; csak néha perdült könnye, ajka nem nyílt soha zúgolódásra és én csodáltam lelke nagy álhatosságát, Isten akaratán való mélységes megnyugvását.

Akiben mindig megnyugodott, akiben hinni nem szűnt meg soha, az nem hagyta őt el, abban nem csalatkozott : megadta neki, hogy legyen az ő kívánsága... s az ő hite szerint.

Kívánsága szerint : pihen szülőföldjének csendes temetőjében, maga által megjelölt sírhelyén. Óh, altassátok békén ti hazai porok, örködjétek álmai felett susogó akácok !

Hite szerint : irgalomért zörgető lelkének megnyíltak az egek. Atyánk ! ki a kevesen hív vala, bizd többre ezután (II. Kor. 5, 1.)

Turistvándi.

**Tóth Sándor,**  
ref. lelkész.

**IRODALOM.**

**Kuruc nóták.** Szerző : Kálmán Farkas. Szövegét írta : Thaly Kálmán. Zongorára átirták : P. Nagy Z., Varga J., Szügyi J., Illési Gy., Kálmán F. Ára 4 kor.

A vén kuruc Kálmán Farkas nótás, muzsikás lelke megszólalt újra. Özvegye kiadta elhunyt férjének szerzeményeit s huszonhat szebbnél-szebb kuruc nótája van ebben a vastag kötetben felvéve. Huszonhat nóta. Szövegüket Thaly Kálmán írta, az a Thaly Kálmán, akiről ép a múlt napokban a magyar irodalom kiváló értő (Riedl, Sebestyén) azt igyekeztek kimutatni, hogy nem igazi kuruc nóták azok, amiket mi az ő nyomán azoknak ismertünk meg, hanem a saját szerzeményei. Tudja Isten, tán kár is volt ezt kideríteni. Thalynak nem használ már ez az elismerés — mert végtére is elismerés — a kuruc kornak se használ, az illúziókat is elveszi, minek hát ?! Onnan térünk el, hogy ugyanaz a Thaly írta ezeket a nótaszövegeket is, csak hogy a — maga neve alatt. Valahogy összeillik a két ember, a szövegíró Thaly, meg a zeneszerző Kálmán Farkas. Ezeknek a nótáknak a dallamát is bátran lehetett volna a kuruc dalosoknak tulajdonítani, olyan hüek, olyan zengzetesek. Mintha távolról tárogató zúgna, melynek hangja néha szo-

morúan zokog, máskor meg tüzesen, legényesen perdül. Nem azoknak a kétségbeesett mūdalognak a hangja ez, amelyet mostan szeltében-hosszában halunk, afféle minden lélek nélküli műbánatú s elkényyszeredett vigságú tiszavirág-nóták. Mélyen, a lélekből sarjadtak, ha szomorúak, írójuk is, megzenésítjük maga is könnyezett; ha vidám, a szeme is ragyogott, ott élt lelkében a régi idők szava, csak úgy fakadhattott a dal szívéből olyan üdén, olyan gyönyörűségesen. Csak kár, hogy annyira nem ismerik. Püspökladányi kántor jó Jánosi Antaltól hallottunk néha egy-egy szép Kálmán Farkas nótát s ezen a réven biztosan sokan a Kálvineum ünnepeken résztvevők a „Görgényi rózsát“, ha nem is tudják, hogy az nem kuruckorbeli, hanem Kálmán-féle nóta. A zongorára átírók is mind ismert művészi nevek. Különösen P. Nagy Zoltánt és Szügyi Józsefet mindenki ismeri. Ajándéknak is kedves, de mindenképen is nagyértékű. Bárcsak ismertek lennének s szállhatnának szájról-szájra. Melegen ajánlhatjuk olvasóinknak s mindazoknak, kik szeretik a nótát, a szépet. Kapható a kiadótulajdonosnál: özvegyénél, özv. Kálmán Farkasnénál, Endrődön.

— ve. —

**Az 1913. évi Kövesdy-pályázatra** 11 pályamű érkezett be a következő jelígek alatt: I. „Sírva vígad a magyar“; II. „Egyéniség“; III. „Semper idem“; IV. „...szívében annyi még az ének“ stb.; V. „Szabadság és dal lelkesít“; VI. „...elcsititni dallal a bút oly jól esett“; VII. „Eufrates“; VIII. „Dalért, szerelemért“; IX. „Magyar nóta“. „Fiaim, csak énekeljetelek“; XI. „A szép dal lelket, szívet gyógyít“. A bíráló bizottság tagjai voltak: Mácsai Sándor főisk. ének- és zenetanár elnöklete alatt: P. Nagy Zoltán tanítóképzőintézeti zenetanár a főiskolai gazdasági tanács, Brück Gyula zenetanár a Zenede részéről. Az első díjat a bíráló bizottság jelen alkalommal nem adta ki. A második díjat a IX. számú, a harmadik díjat a III. számú pályaművek nyerték. Szerzőjük Varga József tanítóképzőintézeti zenetanár (Nagykörös). A díjat nem nyert pályaműveket a feladó vevény beküldése után Mácsai Sándor díjmentesen visszaszolgáltatta. Az 1914. évben hazafias vagy lírikus férfikarra lesz pályázat hirdetve.

## KÜLÖNFÉLÉK.

**A nagyasszony halála.** Ritkán keltett még országos haláleset nagyobb visszhangot Debreczenben, mint özvegy Tisza Kálmánné, gróf Degenfeld Paulina úrnő halála. A nagyasszony a Lorántffy Zsuzsánna szabású nagy magyar asszonyok közé tartozott;

azok közé a nagy lelkek közé, akik odahaza a nagy úri háztartás összes gondjait viselik, fejedelmi megbízatással országos gondokban forgolódo férjük helyett a nagy vagyon igazgatását is végelik; gyermekeik neveltetését a legnagyobb odaadással vezetik, a napi politikával nem törődnek, de ha országos szerepet kell betölteniök, ott is méltóan megállják a helyüket. Ilyen hű feleség, nagy lelkű, övéit, hitét, magyarságát szerető úrasszony volt a megboldogult úrinő. Mi magyar reformátusok büszkén vallottuk őt a magunkénak. ANagyváradai Nőegylet árvaháza körül kifejezett felekezeti küzdelmekben ő volt a szabadelvű türelme-sebb, evangéliomibb felfogás hősnője. Megmutatta egyházunkhoz való hűségét. Megállotta a próbát, de megmutatta főleg azért, hogy igazi református szellemű gyermekeket nevelt. Nem veheti hát senki rossz néven, ha lélekben mi is megindultan állunk ravatalánál és boldognak mondjuk a népet, melynek ilyen úri asszonyai vannak, a családot, mely őt magáénak mondható és az egyházat, melynek tagja volt. A debreczeni főiskolának ezenkívül még egyéb oka is van a kegyeletes megemlékezésre. Tisza Kálmánné, gróf Degenfeld Imrénének, az iskola és kerület nagynevű főgondnokának I-ső Degenfeldnek volt a leánya, többi testvéreivel herceg Odescalchi Gyulánéval, Gróf Károlyi Tibornéval, báró Podmaniczkyneval a debreceni kollégium egyik nagy alapítója. 120,000 koronás a Degenfeld alapítvány. Ebből állított fel a VI-ik theológiai tanszék, melyre Kiss Ferenc választott meg. Ugy lett volna természetes, hogy ő is szolgáljon a nagyasszony ravatala felett. Kiss Ferenc azonban már megkezdte szabadságát és elútagott. Nem maradt hát más hátra, mint kitűzni a gyászlobogót a kollégium ormára és küldöttség útján tolmácsolni a gyászt, amelyben mindnyájan részt veszünk. A küldöttséget, melyben püspökünk is részt vett, gróf Degenfeld József főgondnokunk, a II-ik nagy Degenfeld vezette Baktára, ahol a nagynevű úrnő váratlanul elhalálozott. Testvérénél báró Podmaniczky Lászlónénál volt legkisebb fiával, Tisza Lajos gróffal látogatóba. Szívszélhűdés ölte meg. A baktai gyásztisztesség folyó hó 2-ikán ment végbe. Ez még csak az előzetes temetés, de már ez is országos jelleget viselt magán. A temetésen részt vettek a Tisza házzal és családdal összeköttetésben álló lelkészek, tanárok is. A többek között Géresi Kálmán, Csiky Lajos, Pokoly József stb., akik mind nevelők voltak valamikor Geszten s közvetlen közelében éltek annak a nagy magyar asszonynak, akít akik ismertek, nem feledtek el soha s akít övéi holta után is szívökbe zárnak s kinek emléket egyházunk, kerületünk s kollégiumunk is kegyelettel őrizi. Béke poraira. A B. F. R. A.

— **A pozsonyi egyetem.** A pozsonyi egyetem elhelyezésének kérdése a pozsonyi polgárságot tudvalevően két pártra szakította és sok vitára, huzavonára szolgáltatott okot a régi koronázó városban. A törvényhatósági bizottság tagjainak többsége s a polgárság egy része, élén a polgármesterrel, az egyetemi telek dolgában külön-külön memorandummal fordult a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. Jankovich Béla kultuszminiszter most értesítette a maga döntéséről Pozsony megye és Pozsony város főispánját. A miniszter átiratában hangoztatja, hogy teljesen méltányolja azt a törekvést, amely az egyetemenk egységes, együttes elhelyezése mellett megnyilvánult s belátható jövőben a fejlődés számára szükséges terület biztosítását szükségesnek tartja. E cél a város belterületén csak az esetben lett volna elérhető, ha a Schiffbaeck-Staubwasser- és a két Walterkirchen-telek kívül még az Eszterházy-tér is megszerzették. Amióta azonban a katonai kincstár kijelentette, hogy az Eszterházy-teret a jövőben sem nélkülözheti, e cél a város belterületén a rendelkezésre álló összegről nem volt megvalósítható. Ezzel szemben a St.-Genois-telek való elhelyezés ugyan bő terület nyújt az egyetem együttes és jövő fejlődésének, de a terület rendezése, a közlekedési eszközök kiépítése és azok üzemeltetése szintén olyan nagy összegű befektetést igényel, amilyenre az adott viszonyok mellett a közoktatásügyi kormány nem vállalkozhatott. A miniszter honorálni kívánta a városnak azt a kívánságát is, hogy oly fontos kulturális intézmény, mint amilyen az egyetem, ne szakítsa ki egészen a város belsejéből. E célra két különböző telekesortot lehetett figyelembe venni. Az egyik a város belsejében van; ez a Schiffbaeck-Staubwasser-telek, a régi állami kórház közvetlen szomszédságában. A másik a Lanfrancioni-telek a Duna mellett, Pozsony fölött, a Mária Terézia-szobortól számítva nem egészen három kilométernyire van. A város ez irányban már régebben tervbe vette a Károlyfalvi-út kiszélesítését és a villamos vasút kivezetését. A Schiffbaeck-Staubwasser-területen az egyetem középponti épületén kívül az egyetemi könyvtár fog fölépülni; e terület nagyobb része parknak marad meg. A Lanfrancioni-telek az elméleti orvostudományi és természettudományi intézetek és a klinikák fognak fölépülni; ez utóbbiak azonban az állami kórházzal megmaradnak az egyetemi oktatás céljaira szükséges szervezeti kapcsolatban. E külső területen az evezés és egyéb sportok számára megfelelő létesítményeket tervez a kormány; nem messze a teleptől internátus is fog épülni az egyetemi hallgatóság számára. Minthogy a Schiffbaeck-Staubwasser-teleket (16.500 négyszögöl) 1.200.000 koronáért, a Lanfrancioni-teleket (80.000 négyszögöl) 600.000 koronáért vásárolta meg a miniszterium, az elhelyezésnek ez a megoldása a költségek szempontjából is a legkedvezőbbnek mondható.

— **Dóczy József öngyilkos lett.** Egy érdekes, nem eredménytelen élet ért e héten véget tragikus módon. Dóczy József pénzügyi titkár, az ismert népdalköltő kedden a Krisztina-körúti lakásán fobelőtte magát. Dalai szájról-szájra jártak még néhány évvel ezelőtt, nevét együtt emlegették Dankó Pistával. A daliás, gyönyörű szál férfi mindenütt feltűnést keltett fehér hajával, fiatal arcával, s nem egy regényt suttogtak róla a mindentudók. Társaságok ünnepelték, barátok,

ismerősök kedveltje volt. Nótás-könyve kézzől-kézre járt és nem volt nótás ember, aki ne ismerte volna nevét. Néhány évvel ezelőtt megnősült s elvette Mayer Guidó altábornagy leányát. Egy-két évi házasság után reuma és szembaj támadta meg, s rövid idő múlva teljesen megrokkant. Az életvidám ember nem bírta el a magánosságot, a betegséget s búskomor lett. Kis, hat éves leánya is meghalt amit már nem bírt el. Felesége Lócsén van szülei látogatására s a szerencsétlen ember egy órizetlen pillanatban zongorája előtt fobelőtte magát. Több levelet hagyott, melyekben búcsút vett feleségétől, barátaitól. A zongorán papirlapot találtak, melyen a következő sorok állottak: „Fobelőttem magamat, mert idegbajom a halálba kerget. A könyörülő Isten bocsásson meg nekem és adjon megnyugvást, boldogságot imádozt, sokat szenvedett, drága feleségemnek, árván hagyott aranyos fiacskámnak”. Haláláról azonnal értesítették feleségét. Dóczy József Miskolcon született 1863 március 11-én. Jogot végzett s aztán pénzügyi tisztviselő lett. 1910 óta pénzügyi titkár volt Budapesten. Versei a nyolcvanas években jelentek meg, nótáit csak tíz évvel később kezdte írni. Több száz szebbnél-szebb nótáját ma is éneklik mindenfelé. Egyike volt Dankó Pista mellett a legnépszerűbb és legtermékenyebb népdalköltőknek. Nótái közül a leghíresebbek: Sötét erdő sűrűjéből... Felednék... Nád-fődeles kis házikóm... Kit gyászol a fecskemadár... Nincs a pusztán rózsabokor. Darumadár útnak indul. Mandulafa... Édes anyám kösse fel a kendőt a fejére... Panaszokodik a furulyám nótája... stb. Nagy sikere volt a vidéken Liliom Klári című népszínművének is. A jeles népdalköltő tragikus halála nagy részvételest keltett mindenfelé. Különösen itt nálunk Debreczenben, hol szerető rokonai laknak s hol a költő édes atyjának, a néhai kedves Dóczy bácsinak (a Református Felsőbb Leányiskola nagy-növű igazgatója) emléke még élénken él a szívekben.

**Némethy államtitkár üdvözlése.** Belsőleges ünnep folyt le tegnap a belügyminiszteriumban. A budai református parókiális tanács kereste föl a budai egyház főköndnokát, Némethy Károly dr. államtitkárt, akit királyi kitüntetéssel alkalmából üdvözölt. A főköndnokot az egyház nevében Haypál Benő lelkész köszöntötte meleg szavakkal. Az államtitkár megköszönte az ünneplést, amelyben egyháza részesítette és hangsúlyozta, hogy sok munkája közben legfőbb gyönyörűsége volt és marad is az egyházért való fáradozás.

**Ötven éves találkozó.** A debreceni főiskola 1865-ben érettségizettjei 50 éves találkozót készítenek elő. Nem tudják azonban, hová lettek a régi jó diák pajtások? E célból kértünk fel a névsor közzlésére azzal, hogy az életbenlevők nt. Szabó József tanácsbíró lelkész úrhoz Aranyos medgyes (Szatmár) jelt adjanak. A névsor a következő: Barsi Gyula, Beczner Frigyes, Berde István, Berki József, Biki Károly, Bíró László, Botár János, Bugyi Sándor, Búzás Lajos, Csanádi István, Cser József, Darabos Sándor, Diószegi László, Elek Lajos, Farkas Károly, Fodor Sándor, Gibbon Erford, Hartstein Mór, Herman Mihály, Hógyes Endre, Juhász Mihály, Kallós Tivadar, Kandó Iván,

Katona Péter, Kis Elek, Kolozsvári Károly, Kovács József, Kovács László, Kovács Sándor, Kovács Károly, Kovács Ágoston, László Albert, Mészöly Géza, Micskei Kálmán, Nagy Ferenc, Nagy József, Nagy Károly, Nagy Lajos, Óri Sámuel, Parray József, Polgár Pál, Rácz János, Rónyai Lipót, Surányi Gyula, Sütő József, Szántory Dezső, Szabó János, Szabó Gábor, d. Szabó József, Sz. Szabó József, Szigeti Lajos, Szinai Gyula, Tóth Lajos, Thoroczkai János, Tömöri Mihály, Uzonyi-Imre, Ujvárosi Gusztáv, Zelizi Dániel, Váczi Béla, Végh József, Vityi Bertalan.

**A D. M. K. E. nevelőintézete Debrecenben.** A nagy magyar egyetemi város egyik legszebb díszje az a hatalmas nevelőintézet, amelyet a város legszebb pontján 1700 négyszögöl telken épített föl kétszáz középiskolai, fémipari, polgári iskolai és tanítóképzőbeli növendék számára a Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület. A kétemeletes palota az ország legszebb internátusa, felszerelve középponti fűtéssel, fürdő- és zuhanytermekkel, gazdag könyvtárral. A nevelőintézet pótolja a családi otthont és a vallásérkölsős nevelésre és a növendékek oktatására, felügyeletre hat benlakó tanár ügyel föl és mintaszerű a tanulók élelmezése. Szeptemberre kétszáz tanulót vesz föl az internátusba a D. M. K. E. Az ellátási díj csupán 60 korona, de szegénysorsú, jeles előmenetelű tanulók számára ingyenes és félingyenes helyek létesítettek. A fölvetel iránt való folyamodványok a D. M. K. E. debreceni nevelőintézete igazgatóságához intézendők, amely az érdeklődőknek készséggel küld prospektust is. A D. M. K. E. debreceni osztálya Kovács József polgármester és Kenézy Gyula dr. udvari tanácsos, elnökök vezetésével ma igazgatósági gyűlést tartott a városházán és elhatározták, hogy a nevelőintézet október 19-én nagyszabású ünnep keretében fölavatják és az ünnepségre meghívják a kultuszminisztert és Tisza István grófot is Debrecenbe.

**Özv. Tisza Kálmánné halála.** Tisza István gróf miniszterelnöknek édes anyja, özvegy Tisza Kálmánné halála alkalmából a király a következő, Bécsben kelt táviratban fejezte ki részvétét:

Gróf Tisza István miniszterelnökömnek, Budapest. Mély sajnálattal értesülvén édesanyja elhunytáról, Önnek szívből jövő legmelegebb részvételemet fejezem ki. *Ferenc József.*

A temetésre, mely csütörtökön lesz Geszten, leutazik *Beöthy Pál*, a képviselőház elnöke, valamint a nemzeti munkapárt nagyobb küldöttsége *Vojnics Sándor* bárónak, a párt alelnökének vezetésével. A miniszterelnökségi tisztv.-kar részvétét *Jeszenszky Sándor* államtitkár Tisza István gróf miniszterelnökhöz intézett meglehangú táviratban juttatta kifejezésre. Az államtitkár holnap *Nyirbaktára* utazik,

hogy a ravatalra a miniszterelnökség nevében koszorút tegyen és a temetésen részt vegyen. Táviratban kondoleált *Schiessl* báró, a kabinetiroda főnöke.

**Missziói segélyek.** A folyó évi missziói segélyek első félévi részleteit az egyházkerületi pénztár az előző évi kiosztás mértéke szerint már kiküldte az egyházmegyei pénztárakhoz. A második félévi részlet szétosztására nézve felkéri az egyházmegyei pénztárnok urakat, hogy a missziói egyházakban működő lelkész uraktól az 122. illetőleg 119—913. sz. a. kelt egyházkerületi végzés szerint szíveskedjenek összegyűjteni a nyugtákat s kifizetés végett beküldeni az egyházkerületi pénztári hivatalhoz.

**Kongrua és korpótlék.** Az egyházkerületi pénztári hivatal ezen az úton értesíti az érdekelt lelkész urakat, hogy mivel a korpótlék egyik része még mindig késik valahol, az utalványozási jegyzékkel egyetemben: szíveskedjenek bevárni, míg minden jogosult lelkész úrhoz kiérkezik a pénztártól úgy a nyugtálap, mint a szükséges felhívás és esetleges információ. Addig eredmény nélkül való a sürgetés. A pénztári hivatal a pénz és adatok teljes megérkezéssel sietni fog a további teendők teljesítésével. Azonban azt a némely helyről megnyilatkozott kívánságot, hogy a pénz és utalványozási jegyzék megérkezése előtt, pláne a nyugta előleges beküldése nélkül küldje ki a pénztár az illetményeket, nem teljesítheti. Okát felesleges bővebben magyarázni. Az idő előtt beérkező s tévesen vagy szabálytalanul kiállított nyugtát pedig minden kommentár nélkül kénytelen lesz visszaküldeni. Az információk minden irányban meg voltak adva, a tucatszámra beérkező hibás nyugtákat újabb magyarázó komitívával ellátni nincsen erő és idő.

**A D. M. K. E. iskolaszanatóriuma és üdülőháza Cirkvenicán.** A magyar tengerparton, Cirkvenicán, gyönyörű kulturintézménye van a Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesületnek. Vérszegény, gyenge fejlődésű, betegségből fölépült, gyenge csontfejlődésű, reumatikus, lábbadozó és üdülő úrileányok és tanulók számára üdülőháza létesített a tengerparton a D. M. K. E. és az áldásos intézmény egész esztendő alatt nyitva tartatik. Külön gyönyörű épületben tanárnők gondos felügyelete alatt úrileányok, míg másik különálló épületben tanári vezetés alatt fiúk vannak elhelyezve az áldásos célú intézményben önköltségi áron. Az intézet főorvosa Horetzky Bernát dr. Az üdülők Velencébe, Abbaziába, Pólába, Lusszinpikolába, Arbébe stb. kirándulásokat is tesznek és a D. M. K. E. e kirándulásra üdülőinek a leg-

## THURZÓFÜRED

A déli szépségnek egy remeke, ősi fenyvesek közepette. Vasúti állomás Gölniczbánya. 572. m. Posta és távirat helyben. **ELSŐRANGU KLIMATIKUS GYÓGYHELY.** Vizgyógyintézet, vizkurák, inhalációk, diétás kurák, szabad-, nap- és tófürdők, villanyozás és massage. Mindennemű idegbajok, légzési, emésztési, vérkeringési, anyagcsere és más egyéb bajok ellen. Igen védett hely, állandóan enyhe, szép tavaszi időjárás. Kitűnő konyha és olesó ellátás. Elő és utóidényben 30. július elejétől 6 hetit tartózkodás után 30 százalék árengedmény. Szobák egész idényre olesó átalányárban bérelhetők. Állandó fürdőorvos

Dr. Vladár Lajos. Prospektussal szolgál a fürdőigazgatóság.

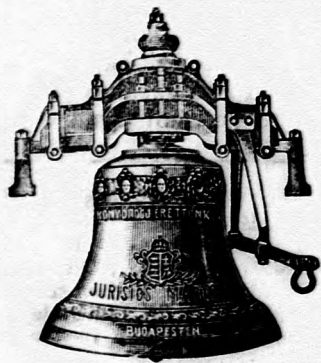
nagyobb kedvezéseket szerezte meg. Négy eszten-deje áll már fönn e nemes célú kulturintézmény, amelyet a cirkvenicai hatóság is támogat oly módon, hogy a D. M. K. E. üdülőinek ingyen fürdést és a zene, gyógy- és fürdődíjak alól való mentességet biztosította, a kereskedelmi miniszter pedig oly igazolványt engedélyezett a D. M. K. E. üdülőinek, mely-lyel fél III. oszt. jeggyel a gyorsvonat II. osztályán utazhatnak. Az üdülőházba való felvételért a D. M. K. E. üdülőháza igazgatóságánál Cirkvenicán kell jelentkezni.

**Halálozás.** Részvétel kaptuk és adjuk az alábbi gyászlevelet: Alulírottak a szív legmélyebb fájdalomával tudatjuk, hogy a szülőit forrón szerető gondos és jó gyermek, őszinte odaadással szerető férj, igazi jó testvér és rokon, önfeláldozó barát, gyülekezetét hűen gondozó lelkipásztor Kiss Károly mátsfalvi ref. pap, egyházm. tanácsos életének 30-ik, boldog házasságának első, papságának 6-ik évében hosszas és terhes szenvedés után folyó hó 30-án d. e. 9 órakor örökre megnyugodott. Neki nem fáj többé semmi, de nekünk fáj a szívünk, megtörött a lelkünk, mert féltett kincsünket, minden boldogságunkat vevé el tőlünk az Úr. Keservünkben felkiáltunk: „Meggzúnt a mi szívünknek öröme, siralomra fordult a mi örömünk. Elesett a mi fejünknek koronája, jaj most nekünk!” (Jer. siralm. V. 15—16.) Szívünk fájdalomában nincs más vigasztalásunk csak az Isten biztatása. Megnyugodunk az ő végzésében, mert tudjuk, hogy az Úr azokat látogatja meg, akiket igen szeret. Drága halottunk földi maradványait a szülői háztól július 2-án délután 4 órakor fogjuk örök nyugalomra helyezni a rugonfalvi ref. temetőbe. Hisszük, hogy lelke üdvösséget talált már, porai találjanak pihenést, nyugodjék csendesen. Rugonfalva, 1913 jún. 30-án. Gyertyánossy Ilona neje, Kiss Károly, Gombos Zsuzsanna szülők, József és Erzsébet testvérei. özv. Gyertyánossy Károlyné anyósa, özv. Czézár Sándorné és özv. Vetési Pálné nagynénjei.

**Jelenen** képesített, két vizsgás segédlelkész július 1-től helyet keres. Cím a kiadóban.

„**Igazak, ámenek**“. A hiperloyalistáknak a természetrajzról talán senki sem tett nagyobb tanú-

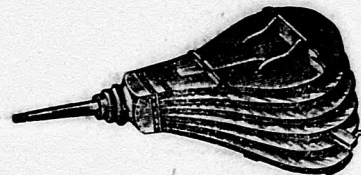
bizonyságot, mint Szendrey kollegám. Az igazsággal szemben előbb az „illik — nem illik“ álláspontjára helyezkedik, mikor pedig ezt az „állást“ ledöntöm, akkor elkezdi szépíteni, kikapcsolni, ferdíteni s ha ezekből is kifogy, az utcáról felszedett pletykákkal személyeskedni. Pl. „Igaz — szerinte is — hogy gondnokunk egy alkalommal eltávozott a gyűlésről annak bezárása előtt, mert beteg volt.“ Így stilizálva, kénytelen vagyok az igazságnak ilyen cáfolását én is aláírni, mert hiszen a gyűlés 9-kor kezdődött, gondnokunk arról fél tízkor távozott, a gyűlést pedig az esperes fél egykor zárta be. Hogy beteg lett?!... elhiszem, de talán a gyűlés is megérdemelt volna annyit, hogy ezt az okot valaki a tudomására adja. A 2-ik igazságot az én kollegám egyszerűen „kikapcsolja“, ami szintén hozzá tartozik a hiperloyalismushoz, meg egy némely „politikuskoknak“ tudományához. A 3-iknál pedig ferdít, „valótlanságnak“ állítván azt, hogy gondnokunk a halábori szentelésen nem lett volna jelen. Itt már igazán megáll az ember esze! Mert hogy valaki nem akarja látni az igazságot, ez az önérdek álláspontjain érthető. Hanem, hogy valaki csak azért, hogy cáfolhasson s hogy a tényről, az igazságról elterelje a figyelmet, olyanokat inspirál az embernek, amit senki nem mondott és írt, ez már aztán igazán „nem paphoz illő“ és nem éri meg azt a leendő, beigért papi aljegyzőséget. Mert mi nem azt állítottuk, hogy nem volt ott a templomszentelésen, hanem azt, hogy nem volt ott Halábornak az állomásán, annak a kedves vendégnek a fogadásánál. Ezt kell, kérem, megcáfolni és erre bejelenteni azokat a bizonyos tanúkat. Valamint kérném a tanút arra a felszedett pletykára is, hogy én így-úgy megmutatom, hogy a gondnok elbukik. Kérlek, vedd buzgó és előzékeny ifjú tisztársam tudomásul, hogy ennek az egész háborúskodásnak ti vagytok az okai. Mert ha ti a gyűlést megelőző napon nem interpelláltok engem, akkor nem hallották volna némelyek az én okaimat és nem született volna meg az eszme, hogy jó volna ezen okokat az ismeretlenekkel közölni. „Kortés apparátusról“ pedig csak magatok közt beszélhatsz, mert nekünk nem volt módunkban a körjegyzőket a presbiterek irányításáért berendelni. Ami pedig a „babérokat illeti, amelyeket én már szereztem?... hát — úgy gondolom —, hogy erről megint ellentétesek a felfogásaink. Pl. ismerek embereket, akik úgy szerzik a babért, hogy egy tekintélyt folytonosan csak dícsérnek, semmiféle hibáját nem látják. Az a tekintély aztán alkalomadtán kiadja a jelszót, hogy N. N. nagyon „használható“ ember, vigyünk neki



## Jurisics Márton

fúvó-, szerszám-, harangöntőde- és felszerelő gyár  
Budapest, VI. ker. Rózsa; utca 51/53 szám.

Szállítok tiszta tömör érces hangú harangokat, Pozdech-féle forgatható öntöttvas koronával szerelve. Elvállalom kikopott esapoknak, esapágyaknak javítását. Készítek, fúvókat, kovás-tűzhelyeket, emelő-esigafejeket, láncos és esavaros esigákat, furógépeket, ülőt, satut, s minden e szakba vágó munkát. Mindenemű gépmunkát készítek rajz vagy méret után. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. Árjegyzék ingyen és bérmentve.



egy babért. És a társadalom ad neki — bár nem is igen ismeri — babért, recte: egy zsiros hivatal. Én az ilyen babérokból — de másból se — nem kérek. Hanem igenis abból kértem idáig, hogy ha a papi önértet bármilyen tekintély által is megsértetett benem, a szavamat nem hallgattam el. Pl. amikor b. Uray Imre gondnokunk egyházkerületi és országgyűlésen olyanokat mondott, hogy a beregi papok csak azért akarják az állami iskolát, mert 50 frt. vallásitanítási díjhoz akarnak jutni, hogy azok „együgyűek“, nekem akkor is volt bátorságom kijelentéseimért nyilvánosan megtámadni, bizonyos *igazságokat* szemébe mondani. És ha bántotta is eleinte a „mód“, de maga az *igazság* nem, a legjobb viszonyban éltünk egymással, nem készült érte máglyát állítani, mint ahogy készülsz te. Csak azt nem tudom megérteni, hogy miért csak én szólaltam fel. Azért — ez nekem is a „végszavam“, mert akkor is, most is csak én voltam az „együgyű“. Hogy miért? ... Ne kívánd erre se a feleletet! *Sütő Áron*. E végszóval a hosszúra nyúlt felvilágosításokat befejezzük. *Szerk.*

A „**Mészárosító részvénytársulat**“ felszámol, miért is a felsőgallai és miskolci égetett meszet ezentul a *Magyar általános kőszénbánya részvénytársulat* (Budapest, V., Zoltán-utca 2.) közvetlenül árúsítja.

**Modern szobafestő vállalat.** A mai kényes izlésnek teljesen megfelelően nagyobbította meg vállalatát Schuller Sámuel debreceni szobafestő mester, Simonffy-u. 25. Izlésesen, modernül fest, mázol és tapétáz, Meghívásokra jelentkeznek. Költségvetés és árajánlat díjtalan és franco. Telefon 806.

**Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.**

**Mukatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.**

## Pályázat.

A tamásváraljai református egyházban megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Az állás javadalma: a) lakás, kerttel, b) az egyház pénztárából 40 korona, c) föld jövedelme 9 korona 50 fillér, d) termények értéke pénzü 297 kor. 40 fillér, e) tandíj 192 kor. 60 fillér, f) stóla 16 kor., g) napszám 10 korona, h) államsegély 1000 koronáig 436 kor.,

i) ismétlősök tanításáért 40 korona, korpótlék az államtól. Kötelesség az I—VI. vegyes elemi osztály és ismétlősök egyházkerületi tanterv szerinti vezetése. A lelkész helyettesítése kanonikus órákon és akadályoztatása esetén.

Pályázati kérvények július hó 20-ig alólirottához küldendők.

Tamásváralja 1913 július hó 1. (U. p. Ugocsa-komlós.)

**Bodnár Béla,**  
isk. széki elnök.

## Pályázati hirdetés.

Pályázatot hirdetek a budapesti református theologiai akadémián üresedésben levő filozófiai-pedagógiai rendes tanszékre. Pályázhatnak oly okleveles református lelkészek, akiknek a nevezett tudománysoportból doktori, vagy magántanári képesítők van.

A megválasztott tanárnak kötelessége lesz a két tudomány köréből és a nemzetgazdaságtanból a theologiai akadémiák tantervében megállapított előadásokat, ugyanott előírt óraszámában tartani.

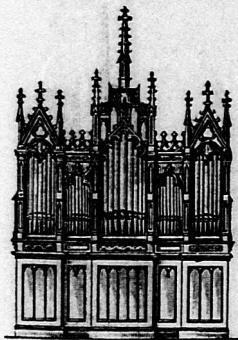
Javadalma, ha rendes tanár választatik: a) 4800 korona alapfizetés, mely öt évi szolgálat után 5400 koronára, tíz évi szolgálat után 6000 koronára fog emelkedni; b) öt izben 400 koronás ötödéves korpótlék; c) 1600 korona lakásdíj.

Az egyházkerületi közgyűlés azonban fenntartja magának a jogot arra, hogy még ha teljesen képesített tanárok pályáznak is, egyelőre esetleg ideiglenesen töltsse be a tanszéket, mely esetben a rendkívüli tanár évi javadalma 4600 korona tiszteletdíj lesz.

A fenjelzett, okmányokkal felszerelt pályázatok hivatalomnál folyó évi szeptember hó 15-ig nyújthatók be. Az állomás a folyó évi őszi kerületi közgyűlésen töltesse be és 1914. év február hó 1-én foglalandó el.

Kunszentmiklós, 1913 május hó 28.

**Dr. Baksay,**  
püspök.



Alulirottak a legmélyebb tisztelettel bátorodunk a Nagytiszteletű lelkész és kántortanító urakat értesíteni, hogy a pécsi Angster S. és Fia, orgona- és harmonium-készítő cégtől megválva, ismét Egerbe, önálló működésre térünk vissza. Ajánlkozunk a legújabb légnymatu pneumatikus esőrendszer szerint épült orgonák készítésére. Mindenemü orgonák átalakítását, javítást és hangolását mérsékelt árban és lelkiismeretes pontossággal teljesítünk. Orgonák jókarban tartását az ország bármely részében elvállaljuk. Teljes tisztelettel

**Cseh István és Fia**  
orgona- és harmonium-készítők  
Egerben,  
Kovács János-utca  
19. szám, saját ház.

### Pályázat.

A szamoskéri ref. egyháztanács az elhalálozás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: szeptember, október és november hónapokra, mely idő még az özvegy tanítóné kegyeleti idejéhez tartozik: havi 50 korona az egyház pénztárából előre fizetve. December hó 1-én lép a rendes javadalom élvezetébe, mely áll földjövedelem, termény, tűzifa és készpénzből, összesen 1361 korona 30 fillér. Kötelesség: a III—IV. vegyes, vagy az egyháztanács által reabizandó más osztályok vezetése, ismétlőiskolások tanítása. Isteniszteleteken és temetéseken az éneklés vezetése, ha az egyház orgonái állítat, orgonakísérettel. Kanonikus órákon s lelkész akadályoztatása esetén kathedrai szolgálat. Pályázhatnak ref. vallású okleveles férfi tanítók. Pályázati határidő július hó 20, mely ideig a kellően felszerelt kérvények, „Ref. lelkézi hivatal Matolas, u. p. Tunyog” küldendők. Választás július hó 20. délután lesz. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Személyes megjelenés előnyt nyújt, de az egyház útiköltséget meg nem térít. Megválasztott tanító az özvegy tanítóné tulajdonát képező gyümölcsfákat köteles megváltani azon az áron, aminél esetleg az egyházmegyei bíróság megállapítja.

Szamoskér, 1913 június 30.

A ref. egyháztanács.

### Pályázat.

A debreceni ref. jogakadémián kinevezés folytán megüresedett egyik rendes tanszékre pályázat hirdettek. A betöltendő tanszék tárgyai: kereskedelmi és váltójog, peres és perenkívüli eljárás, beleértve a telekkönyvi eljárást. A kereskedelmi és váltójog heti 6 órán egy féléven át, a peres és perenkívüli eljárás heti 5 órán két féléven át adandó elő. A két félévben tartott előadások heti óraszámának a speciál

kollégiumokkal együtt félévenként legalább tizet kell kitennie. Megkívántatik a jogtudományi doktorátus, továbbá az egyetemi magántanári képesítés a fentnevezett tárgyak valamelyikéből, vagy amennyiben ezen utóbbi képesítés hiányzanék, annak megszerzése a megválasztástól számított négy év alatt kötelező.

Csak ref. vallású pályázó folyamodványa vétetik figyelembe.

A megválasztandó tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogosított és kötelezett tagja lesz s hivatalát 1914 év február 1-én szaktudománya körébe vágó székfoglaló értekezés megtartásával foglalja el.

Javadalmazás: rendes tanári fizetés évenként 4000 korona, az áll. fizetékieskiegészítés, öt évenként öt ízben 400 korona korpótlék és a törzsfizetés egynegyedét tevő lakbér.

Szabályzatunk értelmében a közvetlen megelőzőleg, megszakítás nélkül, rendes tanári minőségben máshol eltöltött szolgálati idő a korpótlékjogosultság szempontjából beszámíttatik.

Amennyiben a tanszékre olyan egyén választanék meg, ki a rendes kvalifikációt, nevezetesen a magántanári képesítést még nem szerezte meg, mindaddig, míg teljes képesítettség megszerzését be nem igazolja, 4000 korona alapfizetést, 800 korona lakpénzt és 200 koronás korpótléket élvezhet.

A pályázati kérvények keresztlevéllel, életrajzi vázlattal, a védkötelezettség teljesítését s az egészségi állapotot igazoló bizonyítvánnyal, a képesítést feltüntető okmányokkal, esetleg az eddigi alkalmaztásról szóló bizonyítvánnyal s az irodalmi működést feltüntető iratokkal felszerelve, a tiszántúli ref. egyházkerület püspöki hivatalához, Debrecenbe 1913. év augusztus 1-ig és pedig a hivatalban levőké felettes hatóságuk útján adandók be.

Debrecen, 1913 július hó 1-én.

Dr. Baltazár Dezső,  
püspök.

## Harmonium, Hegedük, Tárogatók



és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

**Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.**

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

**BUDAPEST**

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.  
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.  
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.



## Pályázat

a beregsurányi református orgonistakántor-tanítói állásra

*Javadalma az egyháztól:* 1. Tisztességes lakás, melléképületek s kert. 2. 17 magyar hold szántóföld s 6 legelőjog. (Jelenleg haszonbérben van évi 440 koronaért.) 3. Fapénz az egyház pénztárából 84 kor. 4. 2 öl fa. 5. 10 köböl életnemű. 6. Stóla. (Megjegyzendő hogy a 3., 4., 5. tétel alattiak a rendkívüli adózás megszűnése esetén az adócsökkentési segélyből készpénzzel lesznek megváltva konventi értékelés szerint). *Az államtól:* Fizetés kiegészítés 422 korona, tandíjkárpótlás 84 korona s korpótlék.

*Köteleltsége.* 1. Az I—VI. osztályú vegyes mindennapi s ismétlő iskola vezetése a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint. 2. Gyülekezeti ének vezetése orgonakísérettel s az összes kántori teendők teljesítése. 3. Egyházi énekkar szervezése s vezetése, továbbá ifjúsági egyesület vezetése, amelyekért évenként külön 100 korona tiszteletdíjat kap. 4. Lelkész akadályoztatása esetén s a kanonikus órákon templomi szószéki szolgálat. (Hitelszövetkezeti ügyekkel foglalkozni hajlandó egyén még 150—200 korona mellékjövedelemre számíthat.)

Pályázati kérvények okmányokkal felszerelve (keresztlevél, oklevél, szolgálati bizonyítványok stb.)

folyó év július hó 19-ig a lelkészi hivatalhoz nyújtandók be. Előnyben részesülnek, kik katonai kötelezettségüknek eleget tettek.

## Pályázat.

Az érkörtvélyesi ref. III—VI. vegyes iskolai tanítóságra pályázat hirdettetik. Javadalom: modern lakás, 1000 koronaig 433 korona fizetéskieg. államszegély, 159 korona tandíjpótló államszegély, 158 kor. házhelyek stb., egyháztól 20 hold föld és 20 köböl rozs, faiskolaért a polgári községtől 50 korona, melyért az egyház felelősséget nem vállal; ha a III—VI. osztály tanításánál az évenkénti esp. látogatáskor legalább jeles eredményt ér el, esetről-esetre 100 kor. Köteleltség: az egyháztanács által kijelölt iskola és ismétlő iskola tanítása, jelenleg III—VI. vegyes iskolát tanít, lelkész és org.-kántor helyettesítése, kanonikus órák végzése, konfirmandusok tanítása, faiskolakezelés, az énekkarban a jöv. 25%-áért 2 szak vezetése. Katonakötelezettségüknek eleget tett, okleveles tanítók július 20-ig pályázhatnak. Egyháztanács által meghívott tanítók (orgonapróba) úti-költsége megtérítetik. Az állás szeptember elsején elfoglalandó.

Pataky Sándor,  
ref. lelkész, isk.-széki elnök.

## Tavaszi, nyári árjegyzék kivonata

# Neumann M.



cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiu- és leánykaruha üzletéből

### Egysoros sacco-öltöny

tartós, jó, angol divat cheviotból, divatos minták 38.—, 44.—, 52.—, 58.—; Valódi kék cheviotból 44.—, 48.—, 60.— K-ig; Csíkos divat-kamgarnból, pótol mérték szerinti rendelést 66.—, 70.—, 84.— K-ig.

### Teljes Ferenc József-öltöny

finom fekete meltonból 86.— K.

### Jaquet és mellény

fekete Himalaya-cheviotból, legdivatosabb facon, 66.— korona.

### Egyes fekete dosking nadrág

17.—, 24.— koronáig.

### Divat-nadrág

kamgarnból, 16.— K-tól feljebb.

### Felöltő

divatos angol sávós vagy kockás cheviotból, bélés nélkül, harangszabás 36.— koronától feljebb.

### Eredeti angol eső-köpeny

drapszinű gummiszövetből, allómell, Raglán ujjakkal 50.— kor.

### Felöltő

félbő, mérsékelt haranggal és sarkos bevágással, hosszú facon, kézelő hajtókával v. anélkül, egyszínű szürke Shettland 32—60, K-ig sávós angol Honespun 40—70 K ig, doublszövetből 48—90 koronáig.

Körgeállás rövidebb és hosszabb.

Turista-, vadász-, sport-, kerékpár-gallér csuklyával v. anélkül, zsolnai loden, minden színben 28—32, vízhatlan teveszór 26—32—36, zsolnai és angol divat cheviot 28—36—40.

### Felöltő ifjaknak 12-16 évesig

#### Bluzos kosztüm

kék cheviot 20 K, szürke vagy drapp divatszövet, csinos minták selyem csokorral 16 K-tól feljebb.

Vadász-kosztüm, iskola-kosztüm,

#### kétsoros felöltő

6—15 éves leánykáknak, angol divat cheviotból, bélés nélkül 30 K.

#### Egybeszabott ruhácskák

3—10 éves leánykáknak kék kamgarn-cheviotból, elől üregránccal, sima hátulja, alul plissével, matröz gallér, fehér sujtással, arany gomb lakóval 28 koronától feljebb.

#### Norfolk kosztüm

mellénnyel 9—15 éves fiuknak, célszerű kockás vagy divatos szövetből nadrág pánttal vagy térdnadrág 32 koronától feljebb.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

## FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, **papi palástokat** és **fővegeket**, sikkes vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

++ Teljes tisztelettel ++

**Prelovsky András**

papi, egyenruha és uri szabó  
Debrecen, Kossuth-u. 4.

## Tintner J. E.

kaucsuk- és fémbélyegző-gyár és véső műintézete Budapest IV. Kígyó-tér 5 sz.

Készít mindennemű címtáblákat zománóból, sárga- és vörösréz-ből, horgany és rézöntvényből raktáron tart számozó és keletjelző bélyegzőket. Zománc táblákat mindennemű felirattal. Zománc és vésett számokat. Pleh chablanokat bélyegző, vánkösök és bélyegző festéket, ugyszintén kimoshatatlan ruhajelző tintát fehéreneműek jelzésére. :: :: :: ::

## BUTOR

részletre és készpénzért igen jutányos árbán kapható **Kovács Mihály** butorraktárában **Budapest, VII., Óvoda-u. 44.** (Garay-tér sarok). E lapra hivatkozók 10 százalék árengedményben részesülnek.

## HA OLCSÓN

(partieban) akar vásárolni  
: **közel a vonathoz** :  
uri, női divat, rövidáru, bluz,  
pongyola, gyermek-ruhaszövet,  
delain, kreton, ernyő,  
harisnya és fűzőkülönlegeségeket  
állandó alkalmi árbán kaphatja

## REICHMANN

DIVATÁRÚHÁZÁBAN  
DEBRECZEN, PIAC-UTCA 85.

a Royal-kávéházzal szemben.

Egyházi tisztviselők külön árkedvezményben részesülnek. — Kivánatra mintákat küldünk bérmentve. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

## Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

## bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR  
Simonffy-u. 5. — Telefon 653.



## NYOMTATVÁNYOKAT

SZAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA  
VÁLLALATA o o o o  
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.